

MAREK MARIUSZ TYTKO (Cracow, Poland)
e-mail: marek.mariusz.tytko[at]uj.edu.pl

[Rec.:] Grzegorz Baziur, *Wierni Polsce Niepodległej : antykomunistyczna konspiracja młodzieżowa w województwie krakowskim w latach 1945-1956* / Grzegorz Baziur. – Kraków : Księgarnia Akademicka ; Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, 2010. – 855 s.

Książka pt. *Wierni Polsce Niepodległej : antykomunistyczna konspiracja młodzieżowa w województwie krakowskim w latach 1945-1956* autorstwa znanego historyka krakowskiego Grzegorza Baziura przedstawia po raz pierwszy w całościowym ujęciu historyczno-politologicznym antykomunistyczne młodzieżowe organizacje konspiracyjne w okresie stalinowskiego terroru w Polsce na przykładzie jednego obszaru – dawnego województwa krakowskiego. Ukazuje motywację młodzieży do zawiązania konspiracji, rodzaj organizacji, losy członków organizacji po likwidacji tychże organizacji. Dzieło ukazuje wyniki badań obszaru województwa krakowskiego w jego dawnych granicach administracyjnych. Autor zaopatrzył dzieło we własny *Wstęp* historyczno-metodologiczny, podzielił całość monografii na dwie zasadnicze części: część I pt. *Sytuacja polityczna Polski i działania władz wobec ruchów młodzieżowych w okresie powojennym*, w której kreśli tło historyczne oraz właściwą, najistotniejszą część II pt. *Konspiracyjne organizacje młodzieżowe w województwie krakowskim w latach 1944-1956*, w której omawia poszczególne organizacje, ich założenia programowe, struktury, funkcje, działalność grupy i/lub poszczególnych członków.

Część pierwszą (dotyczącą tła historycznego) pt. *Sytuacja polityczna Polski i działania władz wobec ruchów młodzieżowych w okresie powojennym* autor podzielił na sześć rozdziałów tematycznych: Rozdział I pt. *Sytuacja polityczna w Polsce po 1944 r.*, Rozdział II pt. *Polityka komunistycznych władz Polski wobec organizacji młodzieżowych*, Rozdział II pt. *Kościół katolicki i chrześcijańskie organizacje młodzieżowe w powojennej Polsce*, Rozdział IV pt. *Komunistyczna „demokratyzacja” i likwidacja Związku Harcerstwa Polskiego*, Rozdział V pt. *Walka o „duszę narodu” : młodzież szkolna i akademicka w latach 1945-1956*, Rozdział VI pt. *Antykomunistyczna konspiracja młodzieżowa w województwie krakowskim na tle wydarzeń w Polsce*. Z kolei w części drugiej pt. *Konspiracyjne*

organizacje młodzieżowe w województwie krakowskim w latach 1944-1956 autor opisał na podstawie źródeł, przeanalizował w sumie materiał 73 konspiracyjnych organizacji młodzieżowych z woj. krakowskiego z lat 1944-1956.

Autor omówił w kolejnych 73 rozdziałach w porządku alfabetycznym następujące organizacje konspiracyjne (w tym także kilka grup prowokacyjnych stworzonych przez komunistyczne organa bezpieczeństwa) : 1. Antybolszewicka Organizacja Bojowa „Wolność i Niepodległość” (Miechów), 2. Armia Podziemna (Wolbrom), 3. „Białe Orły Bronią Ojczyzny” (Zakopane, Kraków), 4. „Dzistra” (Kraków), 5. Grupa Czesława Kulki (Brzeszcze, Jawiszowice), 6. Grupa Krystyny Woźniackiej (grupa prowokacyjna, Kraków), 7. Grupa Marka Kublińskiego i Bogusława Różyckiego (Kraków), 8. Grupa Mieczysława Momota (Oświęcim), 9. Grupa Władysława Drobisza (Przecieszyn), 10. Harcerski Ruch Antykomunistyczny (Skawina), 11. „Helena” / Związek Młodzieży Katolickiej (Kraków), 12. Koło Militarne USA (Tarnów), 13. Koło związku Młodzieży Polskiej w Szczytnikach (Szczytniki), 14. Konspiracyjny Związek Harcerstwa Polskiego / Polska Straż Przednia (Dąbrowa Tarnowska, Tuchów, Pleśna, Śrem, Nowa Sól), 15. „Krasnoludki” / Polski Związek Rycerzy Walczących o Wolność (Miechów, Jędrzejów), 16. Legion Partyzantów Podhalańskich (pow. biały), 17. Leśna Armia (Kraków), 18. Leśna Brygada Strzelców (Kozy), 19. Mielecka Drużyna Harcerzy im. Ks. Jeremiego Wiśniowieckiego / Harcerska Organizacja „Stalowi Polacy” / „Wolność i Sprawiedliwość” (Dębica, Kraków, Mielec, Warszawa, Wieliczka), 20. „Międzymorze” (Tarnów, Dębica), 21. Młoda Gwardia (Oświęcim), 22. Młodzież Armii Krajowej (Skała), 23. Młodzieżowa Grupa Narodowej Organizacji Wojskowej (Książ Wielki), 24. Młodzieżowa Organizacja Ruchu Oporu „Grom” (Krzeszowice), 25. młodzieżowe Grupy Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (Skawina), 26. „Mściciele” (Kraków), 27. Narodowa Organizacja Powstańcza / Młodzieżowa Organizacja Powstańcza (Andrychów), 28. Narodowe Siły Zbrojne (organizacja prowokacyjna, Tarnów), 29. Narodowe Siły Zbrojne / Polska Powstańcza Armia (Bochnia), 30. Narodowy Ruch Oporu (Kraków), 31. „Niepodległość i Demokracja” oraz Grupa Romualda Karaima (Myślenice), 32. Organizacja im. im. gen. W. Sikorskiego / Armia Sikorskiego Podziemia (Czernichów), 33. Organizacja młodzieżowa Armii Krajowej (Brody), 34. Organizacja podziemna „Zjawa” (Myślenice), 35. „Orlęta Niepodległej Rzeczypospolitej” (Sucha), 36. „Orli Szpon” (Kraków), 37. Partia Chrześcijańska / Polska Armia Kontrkomunistyczna (krypt. „Zalesie”, „Wawel”, Kraków), 38. Podhalańska grupa operacyjna Podziemnego Wojska Polskiego im. J. Piłsudskiego / „Wolność i Sprawiedliwość” (Maków Podhalański, Osielec), 39. Polonia Narodowa (pow. miechowski), 40. „Polska Niepodległa” (Kraków-Nowa Huta), 41. Polska Podziemna Organizacja Niepodległościowa (Krzeszowice, Chrzanów, Kraków), 42. Polski Ruch Wyzwolenia (Kraków), 43. Polskie Siły Zbrojne (Kraków), 44. Ruch Oporu Armii Krajowej / Grupa Operacyjna „Chirurgia” i Polonia Narodowa (pow. miechowski), 45. „Stalowy Oręż”

(Kraków), 46. Stowarzyszenie Harcerzy Polskich (Oświęcim), 47. Strzelecka Organizacja Wojskowa / Ruch Oporu Armii Krajowej / Obóz Zjednoczenia Młodej Polski (Kraków-Prokocim), 48. „Suwerenność – Honor – Praca” / „Kadra” (Kraków), 49. „Szczep Mohikanów” (grupa prowokacyjna, Klucze), 50. „Szczerbic” (Kraków), 51. Tajna Organizacja Młodzieżowa „Orleńscy” (Myślenice), 52. Tajna Organizacja Młodzieży Niepodległej (Balin), 53. Tajny Związek Harcerstwa Polskiego „Sępy” (Myślenice), 54. „Wilcze Gniazdo” / Polska Organizacja Młodzieżowa „Wilcze Gniazdo” / Legion Białego Orła (Kraków), 55. „Wolne Życie” (Bolesław), 56. „Wolność” (Centralne Więzienie Progresywne, Jaworzno), 57. „Wolność - Niepodległość” (Jaworzno), 58. „Wolność – Równość - Braterstwo” (Klucze), 59. „Wulkan” (Nowy Targ), 60. Zbrojna Organizacja Podziemna (grupa prowokacyjna, Skawina), 61. „Zielone Harcerstwo” / „Zielona Brygada” (Kraków), 62. Związek Czarnych Harcerzy Polski Podziemnej (Bielsko-Biała), 63. Związek Harcerstwa Polskiego „Buki” (Myślenice), 64. Związek Młodych Partyzantów (Kraków, Chrzanów), 65. Związek Młodzieży Patriotycznej „Nowe Wyzwolenie” (Radziechowy), 66. Związek Młodzieży Zbrojnej I (Tarnów-Mościce), 67. Związek Młodzieży Zbrojnej II (Tarnów-Mościce), 68. Związek Obrońców Ojczyzny (Tarnów), 69. Związek Oporu (Rajsko), 70. Związek Walczącej Młodzieży Polskiej / „Wolność i Sprawiedliwość” (Kraków), 71. Związek Walki Czynnej (Kraków), 72. Związek Wolności (Zbylitowska Góra), 73. Związek Wolnych Europejczyków (grupa prowokacyjna, Kraków).

Ponadto książka zawiera *Aneks* pt. *Zestawienie organizacji* oraz bardzo obszerną *Bibliografię* (s. 751-792). Dzieło zostało zaopatrzone w 30 ilustracji (a także w *Wykaz ilustracji*). Książka posiada *Indeks osobowy* oraz odrębny *Indeks geograficzny*.

Monografia ma walory poznawcze, dokumentacyjne, edukacyjne. Publikacja może być użyteczna dla historyków, pedagogów, socjologów, nauczycieli historii, wykładowców, nauczycieli edukacji regionalnej w edukacji historycznej, edukacji regionalnej, wiedzy o społeczeństwie, przysposobienia wojskowego, nadto dla harcerzy, instruktorów harcerskich w wychowaniu patriotycznym, wychowaniu rówieśniczym, jako rezerwuwar wzorców osobowych dla kształtowania prawego charakteru i służby dla Ojczyzny.

Tytuł w języku angielskim (the title in English):

[Rev.:] Faithful to Independent Poland : Anti-communist Youth Conspiracy in Cracow Region in 1945-1956

Abstract (Summary):

The monograph entitled *Faithful to Independent Poland : Anti-communist Youth Conspiracy in Cracow Region in 1945-1956* (in Polish: *Wierni Polsce Niepodległej : antykomunistyczna konspiracja młodzieżowa w województwie krakowskim w latach 1945-1956*), written by a historian Grzegorz Baziur, deals with the history of Polish postwar struggle for independence, especially with anti-communist conspiracy in Poland in the period of 1945-1956 in Cracow Region. The book presents youth anti-communist underground organizations in Malopolska in the period of Stalinism in Poland (1944-1956). The author also describes the Catholic Church and Christian youth organizations in post-war Poland, which were destroyed by communists. There is also some information on the subject of the liquidation of the Polish Scouting Association. The monograph is concerned with Polish secondary school and academic youth in 1945-1956 that is the time of the Stalinist regime in Poland. The book has been published in Polish.

Key words:

history, Polish struggle for independence, anti-communist conspiracy in Poland (1945-1956), Krakow region, (1945-1956), anti-communist underground youth organizations in Poland (1944-1956), Stalinism in Poland, communist terror in Poland (1944-1956), The Catholic Church and Christian youth organizations in post-war Poland, liquidation of the Polish Scouting Association, Polish secondary school and academic youth (1945-1956)

Słowa-klucze:

historia, walka o niepodległość Polski, antykomunistyczna konspiracja w Polsce (1945-1956), województwo krakowskie (1945-1956), antykomunistyczne młodzieżowe organizacje konspiracyjne w Polsce (1944-1956), stalinizm w Polsce, komunistyczny terror w Polsce (1944-1956), Kościół katolicki i chrześcijańskie organizacje młodzieżowe w powojennej Polsce, likwidacja Związku Harcerstwa Polskiego, polska młodzież szkolna i akademicka (1945-1956),

Bibliografia (Bibliography):

Baziur Grzegorz, *Wierni Polsce Niepodległej : antykomunistyczna konspiracja młodzieżowa w województwie krakowskim w latach 1945-1956* / Grzegorz Baziur. – Kraków : Księgarnia Akademicka ; Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, 2010. – 855 s. ; 24 cm. – (Biblioteka Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego ; t. 39) Tom 39.